

Talousvaliokunta

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi eräiden tuotteiden markkinavalvonnasta

JOHDANTO

Vireilletulo

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi eräiden tuotteiden markkinavalvonnasta (HE 40/2016 vp): Asia on saapunut talousvaliokuntaan mietinnön antamista varten. Asia on lisäksi lähetetty perustuslakivaliokuntaan lausunnon antamista varten.

Lausunto

Asiasta on annettu seuraava lausunto:

- perustuslakivaliokunta PeVL 36/2016 vp

Asiantuntijat

Valiokunta on kuullut:

- kaupallinen neuvos Tomi Lounema, työ- ja elinkeinoministeriö
- vanhempi hallitussihteeri Pauliina Kanerva, työ- ja elinkeinoministeriö
- tulliyli tarkastaja Anne Pullinen, Tulli
- johtaja Tuiri Kerttula, Turvallisuus- ja kemikaalivirasto (Tukes)

HALLITUKSEN ESITYS

Esityksessä ehdotetaan säädettäväksi laki eräiden tuotteiden markkinavalvonnasta. Laki olisi horisontaalinen ja sen soveltamisala olisi rajattu tiettyihin erityissäätelyn kattamiin tuoteryhmiin. Lailla korvattaisiin nykyisen sektorikohtaisen tuotelainsäädännön säännökset markkinavalvonnasta.

Uudella lailla luotaisiin tietyillä tuotesektoreilla yleiset ja yhdenmukaiset sääntelypuitteet markkinavalvonnalle sekä selkeytettäisiin ja tarkennettaisiin säännöksiä valvontaviranomaisten toimienpiteistä ulkorajavalvonnassa. Asianomaisessa tuotelainsäädännössä viitattaisiin näihin horisontaalisiin säännöksiin, mikä keventäisi tuotekohtaisten säädösten rakennetta ja sisältöä. Samalla yhdenmukaistettaisiin viranomaisten valvontamenettelyjä lain soveltamisalaan kuuluvilla tuotesektoreilla tavoitteena varmistaa, että EU:n tuotelainsäädännön täytäntöönpanoa valvotaan tehokkaasti ja johdonmukaisesti.

Valiokunnan mietintö TaVM 19/2016 vp

Ehdotetulla lailla pantaisiin osaltaan täytäntöön kuusi tuotedirektiiviä, joissa on pitkälti yhdenmukaiset säännökset koskien markkinavalvontaa, ulkorajavalvontaa ja suojamenettelyä. Direktiivit koskevat seuraavia tuoteryhmiä: räjähdysvaarallisissa tiloissa käytettäviksi tarkoitetut laitteet, vaarat, mittauslaitteet, siviilikäyttöön tarkoitetut räjähteet, hissit, hissien turvakomponentit ja pyrotekniset tuotteet.

Laki sisältäisi keskeiset säännökset toimivaltaisista viranomaisista lain soveltamisalaan kuuluvilla tuotesektoreilla. Turvallisuus- ja kemikaalivirasto olisi laissa tarkoitettu markkinavalvontaviranomainen ja tulli ulkorajavalvontaviranomainen.

Euroopan unionin tuotedirektiivien toimeenpano edellyttää, että direktiivit tulee pääasiassa panna täytäntöön 20 päivänä huhtikuuta 2016 lukien. Hallituksen esityksen antaminen on viivästynyt suunnitellusta, minkä takia ehdotetun lain voimaantulo voi hieman myöhästyä direktiivien soveltamisajankohdasta. Tavoitteellista olisi, että ehdotettu laki tulisi mahdollisimman pian voimaan sen jälkeen, kun se on hyväksytty ja vahvistettu, jotta varmistetaan tuotedirektiivien implementointi kansalliseen lainsäädäntöön.

VALIOKUNNAN YLEISPERUSTELUT

Esityksen lähtökohdat. Hallituksen esityksessä ehdotetaan säädettäväksi yleislaki tuotteiden markkinavalvonnasta. Horisontaalinen markkinavalvontalaki perustuu kattavaan, EU:n laajuisen tuoteturvallisuuden kokonaisuudistukseen. Ehdotetulla lailla on tarkoitus luoda yhdenmukaiset sääntelypuitteet markkinavalvonnalle sekä valvontaviranomaisten toimenpiteille ulkorajavalvonnassa. Lailla korvattaisiin voimassa olevan sektorikohtaisen tuotelainsäädännön valvontaa koskevat säännökset. Uudessa sääntelyrakenteessa kussakin sektorikohtaisessa laissa viitataan näihin horisontaalisiin säännöksiin sen sijaan, että valvontasäännökset toistuisivat jokaisessa sektorilaissa.

Talousvaliokunta pitää ehdotettua systematiikkaa onnistuneena ja katsoo sen keventävän tuotekohtaista sääntelyä sekä yhdenmukaistavan viranomaisten valvontamenettelyjä samalla varmistuen, että EU:n tuotelainsäädännön täytäntöönpanoa valvotaan tehokkaasti ja johdonmukaisesti.

Keskeinen sisältö. Lakiehdotus sisältää säännökset toimivaltaisista viranomaisista ja näiden välisestä yhteistyömenettelystä sekä markkinavalvonnan riskiperusteisuudesta ja suunnitelmallisuudesta. Talousvaliokunta yhtyy hallituksen esityksen perusteluissa esitettyyn arvioon siitä, että ehdotettu normisto tulee parantamaan viranomaisten resurssien tarkoituksenmukaista käyttöä sekä valvonnan läpinäkyvyyttä.

Ehdotettu laki on tiiviisti sidoksissa neljän talousvaliokunnan käsittelyssä aikaisemmin olleen (TaVM 4/2016 vp — HE 23/2016 vp, TaVM 5/2016 vp — HE 19/2016 vp, TaVM 7/2016 vp — HE 20/2016 vp ja TaVM 8/2016 vp — HE 30/2016 vp) ja kahden vielä valiokunnassa vireillä olevan (HE 116/2016 vp ja HE 117/2016 vp) lakiehdotuksen voimaantuloon. Ehdotettu laki ei voi tulla sovellettavaksi itsenäisesti ilman sektorilainsäädäntöä, eivätkä toisaalta sektorikohtaiset lait ole sovellettavissa ilman horisontaalisia lakeja.

Valiokunnan mietintö TaVM 19/2016 vp

Perustuslakivaliokunnan lausunto. Perustuslakivaliokunnan (PeVL 36/2016 vp — HE 40/2016 vp) mukaan hallituksen esityksen mukainen lakiehdotus voidaan käsitellä tavallisen lain säätämisyjärjestyksessä vain, jos valiokunnan tekemät valtiosääntöoikeudelliset huomautukset otetaan asianmukaisesti huomioon.

Perustuslakivaliokunta on lausunnossaan kiinnittänyt huomiota ehdotetun sääntelyn mukaisiin viranomaisten toimivaltuuksiin.

Perusoikeusrajoituksen tarkkarajaisuuden ja täsmällisyyden vaatimuksen kannalta ongelmalliseksi muodostuu, että viranomaisen toimivaltuuksien edellytykset eivät käy yksiselitteisesti ilmi käsillä olevasta laista, vaan ne määräytyvät osittain lain 1 §:n 1 momentissa lueteltujen muiden lakien perusteella. Viranomaisten toimivaltuuksia koskee myös huomio lakiehdotuksen 10 §:n mukaisesta oikeudesta ottaa tuotteita tutkittavaksi. Talousvaliokunta ehdottaa viranomaisten toimivaltaa koskevia lainkohtia muutettaviksi jäljempänä yksityiskohtaisissa perusteluissa tarkemmin selitetyllä tavalla.

Perustuslakivaliokunta on kiinnittänyt huomiota siihen, millaiset lain tarkoittamat muut kuin laissa erikseen luetellut riskit ihmisten terveydelle, turvallisuudelle, ympäristölle tai omaisuudelle voivat yleisen edun nimissä oikeuttaa markkinavalvontaviranomaisen asettamaan laissa tarkoitettuja kieltoja ja muita määräyksiä. Talousvaliokunta katsoo, että lakiehdotuksen sanamuoto "...tai muulle 1 §:n 1 momentissa tarkoitettulle yleiselle edulle" on perusteltua säilyttää hallituksen esityksessä ehdotetun mukaisena, jotta varmistetaan tuotedirektiivien riittävä implementointi kansalliseen lainsäädäntöön. EU-lainsäädännössä valvontakeinojen käytössä on muiden suojeltavien intressien lisäksi huomioitu muu yleinen etu, josta säädetään tuotedirektiivikohtaisesti. Tästä syystä lain 1 §:n sanamuodossa on tarpeen todeta valvontakeinojen käytön edellytykseksi suojeltavien intressien lisäksi myös muu yleinen etu, josta säädetään direktiivien systematiikan kanssa yhdensuuntaisesti tuotesektorilaeissa. Talousvaliokunta täsmentää, että muulla yleisellä edulla tarkoitetaan tässä yhteydessä taloudellista asemaa tai turvallisuutta.

Viranomaisten toimivaltuuksien suhteen on huomattava, että ehdotetussa laissa edellytykset käyttää ankarampia valvontakeinoja ovat tiukat. Lakiehdotuksen 23 §:ssä ja 24 §:ssä on valvontakeinon käyttö kytketty siihen, että kyse on riskistä ihmisten terveydelle tai turvallisuudelle. Tämän voidaan arvioida rajaavan ehdotuksen mukaisten valvontakeinojen käyttöä.

Lakiehdotuksen 25 §:ssä tarkoitettu hävittämismääräys on tarkoitettu poikkeustilanteisiin ja sovellettavaksi viimesijaisena keinona. Hävittämismääräystä koskevan lainkohdan sanamuodolla on tarkoitus antaa markkinavalvontaviranomaiselle valtuus kohtuullistaa hävittämismääräyksen sisältöä, mikäli se katsotaan tarkoituksenmukaiseksi, käyttäjien turvallisuutta silti vaarantamatta. Ehdotetun lain mukaan, mikäli esimerkiksi olisi mahdollista hyödyntää raaka-aineiden romuarvo tai käyttää tuotteen vaatimustenmukaiset ja turvalliset osat, viranomaisen olisi mahdollista ottaa nämä seikat määräystä annettaessa huomioon.

Valiokunnan mietintö TaVM 19/2016 vp

VALIOKUNNAN YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT

1 §. Soveltamisala. Pykälässä säädetään lain soveltamisalasta. Tuotesääntelyhankkeen aikataulun porrastuksen johdosta käsillä olevassa hallituksen esityksessä ei ole voitu huomioida ehdotetun uuden painelaitelain (HE 117/2016 vp) ja ehdotetun uuden sähköturvallisuuslain (HE 116/2016 vp) sisällyttämistä tämän lain soveltamisalaan. Sääntelyn johdonmukaisuuden vuoksi talousvaliokunta ehdottaa soveltamisalaa koskevaan pykälään lisättäväksi viittaukset edellä sanottuihin painelaitelakiin ja sähköturvallisuuslakiin. Täten varmistetaan osaltaan yksinkertaisia painesäiliöitä koskevan direktiivin (2014/29/EU) ja painelaitteita koskevan direktiivin (2014/68/EU) sekä EMC-direktiivin (2014/30/EU) ja pienjännitedirektiivin (2014/35/EU) vaatimusten täytäntöönpano.

10 §. Oikeus ottaa tuotteita tutkittavaksi. Lakiehdotuksen 10 §:n 3 momentin mukaan markkinavalvontaviranomainen voi velvoittaa talouden toimijan korvaamaan tuotteen hankinnasta, testauksesta ja tutkimisesta aiheutuneet kustannukset, jos tuote osoittautuu vaatimustenvastaiseksi. Talousvaliokunta jakaa perustuslakivaliokunnan käsityksen, että viranomaistoimilta oletettava oikeasuhtaisuuden periaatteen toteutuminen tulee säännöksessä paremmin huomioiduksi, mikäli korvausvelvollisuus sidotaan merkittävään vaatimustenvastaisuuteen.

Talousvaliokunta ehdottaa, että lakiehdotuksen 10 §:n 3 momenttia tarkennettaisiin kuulumaan seuraavasti:

"Jos tuote on vaatimustenvastainen ja vaatimustenvastaisuus on merkittävä, markkinavalvontaviranomainen voi velvoittaa talouden toimijan korvaamaan tuotteen hankinnasta, testauksesta ja tutkimisesta aiheutuneet kustannukset. Korvaus on suoraan ulosottokelpoinen. Sen perimisestä säädetään verojen ja maksujen täytäntöönpanosta annetussa laissa (706/2007)."

Kysymys olisi tilanteesta, jossa määrätään tai tullaan määräämään esimerkiksi kielto, markkinoilta poisto tai palautusmenettely, jollei yritys ryhdy markkinavalvontaviranomaisen edellyttämiin toimenpiteisiin vapaaehtoisesti. Niissäkin tilanteissa, joissa edellytykset tuotteen merkittävästä vaatimustenvastaisuudesta täyttyvät, mutta talouden toimija tekee viranomaisen edellyttämät toimet vapaaehtoisesti, on perusteltua, että viranomainen voi laskuttaa tuotteen testaus-, tutkimus- ja hankintakulut talouden toimijalta. Vaikka markkinavalvonta rahoitetaan lähtökohtaisesti valtion talousarviosta, lakiehdotuksen 10 §:n 3 momentti on tarpeen, jotta tuotteen vaatimustenvastaisuuden selvittämisestä viranomaiselle aiheutuneet kulut voidaan tietyin edellytyksin vaatia korvattaviksi tuotteesta vastuussa olevalta taholta.

13 §. Oikeus luovuttaa salassapidettäviä tietoja. Perustuslakivaliokunta on lausunnossaan kiinnittänyt huomiota lakiehdotuksen 13 §:ään, jossa ehdotetaan säädettäväksi viranomaisen oikeudesta luovuttaa salassa pidettäviä tietoja. Valvonnassa saatuja tietoja esimerkiksi yksityisen henkilökohtaisista oloista voidaan luovuttaa salassapitosäännösten estämättä tietyille viranomaisille, jos tiedon luovuttaminen on viranomaisen tehtävien suorittamisen kannalta välttämätöntä, taikka kyseisten viranomaisten suorittaessa laissa säädettyä valvontaa. Perustuslakivaliokunta on arvioinut viranomaisten tietojen saamista ja luovuttamista salassapitovelvollisuuden estämättä koskevaa sääntelyä perustuslain 10 §:n 1 momentissa säädetyn yksityiselämän ja henkilötietojen

Valiokunnan mietintö TaVM 19/2016 vp

suojan kannalta ja kiinnittänyt huomiota muun muassa siihen, mihin ja ketä koskeviin tietoihin tiedonsaantioikeus ulottuu ja miten tiedonsaantioikeus sidotaan tietojen välttämättömyyteen.

Viranomaisen tietojensaantioikeus ja tietojenluovuttamismahdollisuus ovat perustuslakivaliokunnan mukaan voineet liittyä jonkin tarkoituksen kannalta "tarpeellisiin tietoihin", jos tarkoitettujen tietosisällöt on pyritty luettelemaan laissa tyhjentävästi. Jos taas tietosisältöjä ei ole samalla tavoin luetteloitu, sääntelyyn on pitänyt sisällyttää vaatimus "tietojen välttämättömyydestä" jonkin tarkoituksen kannalta (PeVL 17/2016 vp — HE 15/2016 vp, HE 58/2016 vp).

Koska lainkohdan sanamuoto hallituksen esityksessä ehdotetulla tavalla ei kaikilta osin täytä perustuslakivaliokunnan tulkintakäytäntöä, talousvaliokunta ehdottaa, että ilmaisua tarkennettaisiin siten, että tietoja luovuttaessa on selvää, että vaatimus tietojen välttämättömyydestä koskee myös kyseisten viranomaisten laissa säädetyn valvonnan suorittamista. Talousvaliokunta esittää, että lakiehdotuksen 13 §:n 1 momentin 2 kohta muutetaan kuulumaan seuraavasti:

"2) pelastusviranomaiselle sekä työsuojelu-, ympäristönsuojelu-, kuluttajansuoja- ja poliisiviranomaiselle tai muulle markkinavalvontaviranomaiselle, joka valvoo tuotelainsäädäntöä, jos tiedon luovuttaminen on *välttämätöntä* viranomaisen tehtävien suorittamisen kannalta taikka näiden suorittaessa laissa säädettyä valvontaa;"

29 §. Muutoksenhaku. Perustuslakivaliokunta on kiinnittänyt lausunnossaan huomiota myös lakiehdotuksen 29 §:n 3 momenttiin. Lainkohdan mukaan markkinavalvontaviranomaisen määräämään, tämän lain 21 §:ssä tarkoitettuun väliaikaiseen kieltoon ei saa erikseen hakea muutosta valittamalla. Lakiehdotuksen 21 §:n mukaan väliaikainen kielto voitaisiin asettaa tietyin edellytyksin asian selvittämisen ajaksi. Väliaikainen kielto on voimassa, kunnes markkinavalvontaviranomainen antaa asiassa lopullisen ratkaisunsa. Perustuslakivaliokunta on todennut, että vaikka markkinavalvontaviranomaisen on ratkaistava asia kiireellisesti, on selvää, että väliaikaisesta kiellosta voi aiheutua huomattaviakin taloudellisia menetyksiä. Näin ollen talouden toimijalla voi olla itsenäinen oikeusturvaintressi myös väliaikaista kieltoa koskevan päätöksen osalta. Koska perustuslain 21 §:n mukaan jokaisella on oikeus saada oikeuksiaan ja velvollisuuksiaan koskeva päätös tuomioistuimen tai muun riippumattoman lainkäyttöelimen käsiteltäväksi, valituskielto on poistettava lakiehdotuksesta tai säädettävä väliaikaiselle kiellolle riittävän lyhyt enimmäiskesto.

Talousvaliokunta esittää, että perustuslakivaliokunnan ehdottamista vaihtoehtoista sääntelyratkaisuksi valitaan valituskiellon poistaminen. Kohtuullisen enimmäiskeston määrittäminen laissa voisi olla ongelmallista useistakin syistä. Viranomaisen tarvitsema aika tarpeellisen selvityksen tekemiseen voi vaihdella hyvinkin paljon riippuen muun muassa tutkittavan tuotteen ja siinä ilmenneiden puutteiden luonteesta tai tarvittavien testausolosuhteiden saatavuudesta. Lain tasolla säädetyn määräajan enimmäiskesto voisi myös käytännössä muodostua testaukseen kuluvan ajan vähimmäispituudeksi.

Lakiehdotuksen mukaisen 3 momentin poistaminen tarkoittaa, että väliaikaisesta kiellosta voisi valittaa hallinto-oikeuteen pykälän 1 momentin pääsäännön mukaisesti. Tällöinkin väliaikaista päätöstä olisi kuitenkin muutoksenhausta huolimatta noudatettava lakiehdotuksen 4 momentin mukaisesti, jollei valitusviranomainen toisin määräisi. Käytännössä markkinavalvontatilanteissa väliaikaista kieltoa on käytetty varsin harvoin. Tarvetta väliaikaisen kiellon määräämiselle voi ol-

Valiokunnan mietintö TaVM 19/2016 vp

la, jos on vahva epäily tuotteen vaatimustenvastaisuudesta ja tuotteen vaatimustenmukaisuuden tarkempi selvittäminen ulkopuolista asiantuntijaa käyttämällä voi viedä aikaa tai on todennäköistä, että talouden toimija hankkiutuu tuotteesta eroon epäilyistä puutteista kuultuaan.

Pykälän 3 momentin poistamisen johdosta ehdotettu 4 momentti muuttuu uudeksi 3 momentiksi.

VALIOKUNNAN PÄÄTÖSEHDOTUS

Talousvaliokunnan päätösehdotus:

Eduskunta hyväksyy muutettuna hallituksen esitykseen HE 40/2016 vp sisältyvän lakiehdotuksen. (Valiokunnan muutosehdotukset)

Valiokunnan muutosehdotukset

Laki

eräiden tuotteiden markkinavalvonnasta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

1 Luku

Yleiset säännökset

1 §

Soveltamisala

Tätä lakia sovelletaan hissiturvallisuuslain (/2016), mittauslaitelain (707/2011), pyroteknisten tuotteiden vaatimustenmukaisuudesta annetun lain (180/2015), räjähdysvaarallisissa tiloissa käytettäväksi tarkoitettujen laitteiden ja suojausjärjestelmien vaatimustenmukaisuudesta annetun lain (/2016), **painelaitelain (/2016)**, **sähköturvallisuuslain (/2016)** ja räjähteiden vaatimustenmukaisuudesta annetun lain (/2016) soveltamisalaan kuuluvien tuotteiden markkinavalvontaan, jollei mainituissa laeissa toisin säädetä.

Lakia sovelletaan lisäksi tuotteiden kaupan pitämiseen liittyvää akkreditointia ja markkinavalvontaa koskevista vaatimuksista ja neuvoston asetuksen (ETY) N:o 339/93 kumoamisesta annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EY) N:o 765/2008, jäljempänä *NLF-asetus*, 27—29 artiklassa tarkoitettuihin 1 momentissa mainittujen lakien soveltamisalaan kuuluvia tuotteita koskeviin valvontaviranomaisten toimenpiteisiin, jollei mainituissa laeissa toisin säädetä.

Valiokunnan mietintö TaVM 19/2016 vp

2 §

Määritelmät

Tässä laissa tarkoitetaan:

- 1) *asettamisella saataville markkinoilla* tuotteen toimittamista unionin markkinoille liiketoiminnan yhteydessä jakelua, kulutusta tai käyttöä varten joko maksua vastaan tai maksutta;
- 2) *ilmoitetulla laitoksella* Euroopan unionin jäsenvaltion nimeämää ja Euroopan komissiolle ilmoitettua laitosta, jolla on oikeus tehdä vaatimustenmukaisuuden arviointeja;
- 3) *markkinavalvonnalla* NLF-asetuksen 2 artiklan 17 kohdassa tarkoitettua viranomaisten toimintaa tuotteiden vaatimustenmukaisuuden varmistamiseksi;
- 4) *markkinoilta poistamisella* kaikkia toimenpiteitä, joiden tarkoituksena on estää toimitusketjussa olevan tuotteen asettaminen saataville markkinoilla;
- 5) *markkinoille saattamisella* tuotteen asettamista ensimmäistä kertaa saataville unionin markkinoilla;
- 6) *palautusmenettelyllä* kaikkia toimenpiteitä, joiden tarkoituksena on saada tuote takaisin markkinoilta ja loppukäyttäjiltä tai vaatimusten mukaiseksi;
- 7) *riskin aiheuttavalla tuotteella* tuotetta, joka voi vaikuttaa kielteisesti henkilöiden terveyteen ja turvallisuuteen yleensä, ja yleiseen turvallisuuteen sekä muihin yleisiin etuihin kohtuuden ja hyväksyttävyyden ylittävällä tavalla kyseisen tuotteen tavanomaisissa tai kohtuudella ennakoitavissa käyttöolosuhteissa, mukaan lukien tuotteen käyttöikä ja tarvittaessa tuotteen käyttöönotto, asennus ja huoltotarpeet;
- 8) *riskinarvioinnilla* vaikutusten tunnistamista sekä riskien suuruuden määrittämistä ja niiden merkityksen arvioimista;
- 9) *talouden toimijalla* 1 §:n 1 momentissa mainituissa laeissa tarkoitettuja talouden toimijoita;
- 10) *ulkorajatarkastuksella* Tullin tekemiä tarkastuksia Euroopan unionin markkinoille saatettaville tuotteille NLF-asetuksen 27—29 artiklassa tarkoitetuissa tilanteissa;
- 11) *vaatimustenvastaisella tuotteella* tuotetta, joka ei täytä sille 1 §:n 1 momentissa mainituissa laeissa säädettyjä vaatimuksia;
- 12) *vakavalla riskillä* riskin aiheuttavaa tilannetta, joka edellyttää nopeita toimenpiteitä ja jatkotoimia, myös tapauksissa, joissa vaikutukset eivät ilmene välittömästi.

2 Luku

Valvonnan järjestäminen

3 §

Valvonnan ylin ohjaus

Tämän lain säännösten noudattamista koskevan valvonnan ylin ohjaus kuuluu työ- ja elinkeinoministeriölle.

Valiokunnan mietintö TaVM 19/2016 vp

4 §

Valvontaviranomaiset

Turvallisuus- ja kemikaalivirasto on tässä laissa tarkoitettu markkinavalvontaviranomainen. Tulli toimii NLF-asetuksen 27—29 artiklassa tarkoitettuna ulkorajatarkastuksista vastaavana viranomaisena sekä valvoo 23 §:ssä tarkoitetun maastavientikiellon ja 25 §:ssä tarkoitetun hävittämismääräyksen noudattamista ulkorajalla.

5 §

Yhteistyömenettely unionin markkinoille tuotavien tuotteiden valvonnassa

Markkinavalvontaviranomaisen ja Tullin yhteistyömenettelystä ja määräajoista unionin markkinoille tuotavien tuotteiden valvonnassa säädetään NLF-asetuksen 27—29 artiklassa ja jäljempänä tässä laissa.

6 §

Tehtävien hoito ja tärkeysjärjestys

Markkinavalvontaviranomaisen on hoidettava tehtävänsä tehokkaalla ja riskinarviointiin perustuen mahdollisimman tarkoituksenmukaisella tavalla. Olosuhteiden vaatiessa tehtävät on asetettava tärkeysjärjestykseen.

7 §

Valvontasuunnitelma

Markkinavalvontaviranomaisen on laadittava 1 §:n 1 momentissa mainittujen lakien soveltamisalaan kuuluvien tuotteiden markkinavalvonnasta valvontasuunnitelma, jossa on otettava huomioon, mitä NLF-asetuksen 18 artiklan 5 kohdassa säädetään.

3 Luku

Valvonnan toimenpiteet

8 §

Viranomaisen oikeus saada tietoja talouden toimijalta

Markkinavalvontaviranomaisella ja Tullilla on oikeus saada valvontaa varten välttämättömät tiedot talouden toimijalta. Tiedonsaantioikeus koskee myös sellaisia valvonnan kannalta välttämättömiä tietoja, jotka yksityistä liike- tai ammattitoimintaa, yksityisen taloudellista asemaa tai

Valiokunnan mietintö TaVM 19/2016 vp

terveydentilaa koskevat taikka muutoin ovat viranomaisen hallussa ollessaan salassa pidettäviä viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetun lain (621/1999) nojalla.

9 §

Oikeus tehdä tarkastuksia

Markkinavalvontaviranomaisella ja Tullilla on oikeus valvontaa varten päästä kaikkiin tiloihin, joissa harjoitetaan 1 §:n 1 momentissa mainituissa laeissa tarkoitettua toimintaa tai säilytetään valvonnan kannalta merkityksellisiä tietoja, ja tehdä valvonnassa tarvittavia tarkastuksia. Pysyväisluonteiseen asumiseen käytettäviin tiloihin tarkastuksia ei kuitenkaan saa ulottaa. Tarkastuksissa noudatetaan, mitä hallintolain (434/2003) 39 §:ssä säädetään.

Markkinavalvontaviranomaisen oikeudesta ulottaa tarkastus pysyväisluonteiseen asumiseen käytettäviin tiloihin säädetään tarvittaessa erikseen 1 §:n 1 momentissa mainituissa laeissa.

10 §

Oikeus ottaa tuotteita tutkittavaksi

Markkinavalvontaviranomaisella ja Tullilla on oikeus ottaa tuotteita tutkittavaksi, jos se on tuotteen vaatimustenmukaisuuden valvonnan kannalta tarpeellista. Mitä tässä pykälässä säädetään tuotteista, sovelletaan myös tuotteista otettaviin näytteisiin ja niiden osiin.

Markkinavalvontaviranomaisen on talouden toimijan vaatimuksesta korvattava 1 momentissa tarkoitettu tuote käyvän hinnan mukaan, jollei havaita, että tuote on vaatimustenvastainen. Jos Tulli perii näytteen tutkittavaksi ottamisesta maksun sen mukaan kuin siitä erikseen säädetään, markkinavalvontaviranomaisen ei kuitenkaan tarvitse suorittaa korvausta näytteestä.

Jos tuote on vaatimustenvastainen ja vaatimustenvastaisuus on merkittävä, markkinavalvontaviranomainen voi velvoittaa talouden toimijan korvaamaan tuotteen hankinnasta, testauksesta ja tutkimisesta aiheutuneet kustannukset. Korvaus on suoraan ulosottokelpoinen. Sen perimisestä säädetään verojen ja maksujen täytäntöönpanosta annetussa laissa (706/2007).

11 §

Oikeus saada tietoja toisilta viranomaisilta ja käyttää toisen ottamia näytteitä

Markkinavalvontaviranomaisella ja Tullilla on oikeus salassapitosäynnösten ja muiden tiedonsaantia koskevien rajoitusten estämättä luovuttaa valvonnan kannalta välttämättömiä tietoja toisilleen ja saada niitä muilta valvontaviranomaisilta.

Markkinavalvontaviranomaisella ja Tullilla on oikeus salassapitosäynnösten ja muiden tiedonsaantia koskevien rajoitusten estämättä käyttää toisen hankkimia näytteitä tai tuotteita valvonnan kannalta tarpeellisiin tutkimuksiin.

Valiokunnan mietintö TaVM 19/2016 vp

12 §

Oikeus saada tietoja ilmoitetulta laitokselta

Markkinavalvontaviranomaisella on oikeus saada salassapitosäännösten estämättä valvontaa varten välttämättömät tiedot ilmoitetulta laitokselta.

13 §

Oikeus luovuttaa salassa pidettäviä tietoja

Markkinavalvontaviranomainen saa salassapitosäännösten estämättä luovuttaa valvonnassa saamia tietoja yksityisen tai yhteisön taloudellisesta asemasta, liike- tai ammattisalaisuudesta taikka yksityisen henkilökohtaisista oloista:

1) syyttäjälle syyteharkintaa varten ja poliisille ja muille esitutkintaviranomaisille rikoksen ehkäisemiseksi tai selvittämiseksi;

2) pelastusviranomaiselle sekä työsuojelu-, ympäristönsuojelu-, kuluttajansuoja- ja poliisiviranomaiselle tai muulle markkinavalvontaviranomaiselle, joka valvoo tuotelainsäädäntöä, jos tiedon luovuttaminen on **välttämätöntä** viranomaisen tehtävien suorittamisen kannalta ~~välttämätöntä~~ taikka näiden suorittaessa laissa säädettyä valvontaa;

3) toimivaltaiselle ulkomaan viranomaiselle ja kansainväliselle toimielimelle Euroopan unionin säädökseen tai Suomea sitovaan kansainväliseen sopimukseen perustuvan veloitteen toteuttamiseksi.

14 §

Ulkopuolisen asiantuntijan käyttö

Markkinavalvontaviranomaisella on oikeus käyttää apunaan ulkopuolisia asiantuntijoita tuotteen vaatimustenmukaisuuden tutkinnassa, testaamisessa ja arvioimisessa.

Ulkopuoliset asiantuntijat voivat markkinavalvontaviranomaisen apuna osallistua tämän lain mukaisiin tarkastuksiin.

Ulkopuolisella asiantuntijalla tulee olla tehtävien edellyttämä asiantuntemus ja pätevyys.

Ulkopuoliseen asiantuntijaan sovelletaan rikosoikeudellista virkavastuuta koskevia säännöksiä silloin, kun hän hoitaa tässä pykälässä tarkoitettuja tehtäviä. Vahingonkorvausvastuusta säädetään vahingonkorvauslaissa (412/1974).

15 §

Poliisin virka-apu

Poliisi on velvollinen antamaan virka-apua markkinavalvontaviranomaiselle tämän lain ja 1 §:n 1 momentissa mainittujen lakien noudattamisen valvomiseksi ja täytäntöön panemiseksi.

Poliisin antamasta virka-avusta säädetään poliisilaissa (872/2011).

Valiokunnan mietintö TaVM 19/2016 vp

16 §

Tuotteen vaatimustenmukaisuus

Tuotteen katsotaan olevan vaatimustenmukainen, jos se täyttää 1 §:n 1 momentissa mainituissa laeissa tuotteelle säädetyt vaatimukset.

Vaikka tuote täyttää 1 momentissa tarkoitetuissa laeissa säädetyt vaatimukset, markkinavalvontaviranomainen voi antaa 17—22 §:ssä tarkoitetun määräyksen tai kiellon, jos osoittautuu, että tuote tästä huolimatta aiheuttaa vakavan riskin ihmisten terveydelle, turvallisuudelle, ympäristölle, omaisuudelle tai muulle 1 §:n 1 momentissa mainituissa laeissa tarkoitettulle yleiselle edulle.

17 §

Toimenpidemääräys

Markkinavalvontaviranomainen voi määräämällään tavalla ja asettamassaan kohtuullisessa määräajassa määrätä talouden toimijan ryhtymään korjaaviin toimenpiteisiin tuotteen tai tuotetta koskevien asiakirjojen tai tuotetta koskevien tietojen saattamiseksi vaatimusten mukaiseksi, jos:

1) tuote tai tuotetta koskevat asiakirjat tai tiedot eivät ole vaatimusten mukaiset tai niitä ei pyynnöstä toimiteta markkinavalvontaviranomaiselle; taikka

2) tuote saattaa tavanomaisissa ja kohtuudella ennakoitavissa olevissa käyttöolosuhteissa aiheuttaa riskin ihmisten terveydelle, turvallisuudelle, ympäristölle, omaisuudelle tai muulle 1 §:n 1 momentissa mainituissa laeissa tarkoitettulle yleiselle edulle.

18 §

Kielto

Markkinavalvontaviranomainen voi kieltää talouden toimijaa valmistamasta, saattamasta markkinoille, asettamasta saataville markkinoilla tai muuten luovuttamasta tuotetta, jos:

1) talouden toimija ei 17 §:ssä tarkoitetusta määräyksestä huolimatta ryhdy korjaaviin toimenpiteisiin tai 17 §:ssä tarkoitettua määräystä ei voida pitää riittävänä;

2) tuote tai tuotetta koskevat asiakirjat tai tiedot eivät ole vaatimusten mukaiset tai niitä ei pyynnöstä toimiteta markkinavalvontaviranomaiselle ja puutteet ovat olennaisia; tai

3) tuote tai tuotetta koskevat asiakirjat tai tiedot eivät ole vaatimusten mukaiset ja tuote saattaa tavanomaisissa ja kohtuudella ennakoitavissa olevissa käyttöolosuhteissa aiheuttaa riskin ihmisten terveydelle, turvallisuudelle, ympäristölle, omaisuudelle tai muulle 1 §:n 1 momentissa mainituissa laeissa tarkoitettulle yleiselle edulle.

Markkinavalvontaviranomainen voi 1 momentissa tarkoitetun kiellon lisäksi määrätä talouden toimijaa poistamaan tuote markkinoilta sekä määrätä muista tuotteen markkinoilla saataville asettamisen rajoittamiseksi tarvittavista toimenpiteistä.

Valiokunnan mietintö TaVM 19/2016 vp

19 §

Palautusmenettely

Markkinavalvontaviranomainen voi määrätä talouden toimijan ottamaan markkinoilta ja loppukäyttäjältä takaisin tuotteen, joka aiheuttaa riskin ihmisten terveydelle, turvallisuudelle, ympäristölle, omaisuudelle tai muulle 1 §:n 1 momentissa mainituissa laeissa tarkoitettulle yleiselle edulle, sekä antamaan sen tilalle vastaava tai samankaltainen vaatimustenmukainen tuote taikka purkamaan kauppa, jos 17 §:ssä tarkoitettu määräys tai 18 §:ssä tarkoitettu kielto tai määräys ei ole riittävä.

Jos 17 §:ssä tarkoitettu määräys tai 18 §:ssä tarkoitettu kielto tai määräys ei ole riittävä ja jos vaatimustenvastaisuus määräyksestä tai kiellosta huolimatta jatkuu, 1 momentissa tarkoitettu määräys voidaan antaa myös, jos tuotetta koskevat asiakirjat tai tiedot eivät ole vaatimusten mukaiset tai niitä ei pyynnöstä toimiteta markkinavalvontaviranomaiselle ja puutteet ovat olennaisia.

Jos 1 momentissa tarkoitettua tuotteen aiheuttaman riskin torjumiseksi katsotaan riittäväksi, markkinavalvontaviranomainen voi loppukäyttäjän hallussa olevan tuotteen takaisin ottamisen sijasta määrätä talouden toimijan korjaamaan tai korjauttamaan tuote siten, että sen rakenteessa tai koostumuksessa olevasta viasta tai puutteesta taikka siitä annetuista totuudenvastaisista, harhaanjohtavista tai puutteellisista tiedoista aiheutuva riski poistuu.

20 §

Kieltoa ja määräyksiä täydentävät määräykset

Talouden toimijan on annettava markkinavalvontaviranomaiselle tämän määräämässä kohtuullisessa ajassa selvitys siitä, millä tavoin viranomaisen 17—19 §:ssä tai 21—25 §:ssä tarkoitettu määräys tai kielto on pantu toimeen.

Markkinavalvontaviranomainen voi määrätä talouden toimijan varmistamaan, että 1 momentissa tarkoitettua viranomaisen määräyksen tai kiellon johdosta tarvittavat toimenpiteet toteutetaan myös niille tuotteille, jotka toimija on saattanut markkinoille tai asettanut saataville markkinoilla muissa Euroopan unionin jäsenvaltioissa tai Euroopan talousalueella.

21 §

Väliaikainen kielto

Markkinavalvontaviranomainen voi määrätä 18 §:n 1 momentissa tarkoitettua kiellon väliaikaisena asian selvittämisen ajaksi, jos on ilmeistä, että tuote voi olla vaatimustenvastainen taikka tuote saattaa tavanomaisissa ja kohtuudella ennakoitavissa olevissa käyttöolosuhteissa aiheuttaa riskin ihmisten terveydelle, turvallisuudelle, ympäristölle, omaisuudelle tai muulle 1 §:n 1 momentissa mainituissa laeissa tarkoitettulle yleiselle edulle.

Väliaikainen kielto on voimassa, kunnes markkinavalvontaviranomainen antaa asiassa lopullisen ratkaisunsa. Markkinavalvontaviranomaisen on ratkaistava asia kiireellisesti.

Valiokunnan mietintö TaVM 19/2016 vp

22 §

Tiedottamisesta määrääminen

Jos markkinavalvontaviranomainen on antanut 17—21 §:ssä tai 23—25 §:ssä tarkoitetun määräyksen tai kiellon taikka tuotteeseen tai sen käyttämiseen liittyy riski ihmisten terveydelle, turvallisuudelle, ympäristölle, omaisuudelle tai muulle 1 §:n 1 momentissa mainituissa laeissa tarkoitetulle yleiselle edulle, markkinavalvontaviranomainen voi velvoittaa talouden toimijan tiedottamaan asiasta määräajassa ja määräämällään tavalla. Lisäksi markkinavalvontaviranomainen voi käyttäjien turvallisuuden varmistamiseksi velvoittaa talouden toimijan toimittamaan lopukäyttäjille tarpeelliset tiedot ja ohjeet.

Markkinavalvontaviranomainen voi talouden toimijan kustannuksella tiedottaa 1 momentissa tarkoitetuista asioista, jos toimija ei ole noudattanut viranomaisen antamaa tiedottamismääräystä tai jos asian kiireellisyyden vuoksi tiedottaminen on tarpeen ihmisten terveyteen tai turvallisuuteen kohdistuvan riskin johdosta.

23 §

Maastaviennin kieltäminen

Jos tuote on vaatimustenvastainen ja aiheuttaa vakavan riskin ihmisten terveydelle tai turvallisuudelle, markkinavalvontaviranomainen voi kieltää tuotteen maastaviennin tai kuljettamisen Suomen kautta.

Markkinavalvontaviranomainen voi määrätä 1 momentissa tarkoitetun kiellon myös väliaikaisena asian selvittämisen ajaksi, jos on ilmeistä, että tuotteesta voi aiheutua välitöntä vaaraa ihmisten terveydelle tai turvallisuudelle, eikä vaaraa voida muutoin estää. Väliaikainen kieltäminen on voimassa, kunnes markkinavalvontaviranomainen antaa asiassa lopullisen ratkaisunsa. Markkinavalvontaviranomaisen on ratkaistava asia kiireellisesti.

24 §

Toimenpiteen teettäminen

Jos on ilmeistä, että tuote on vaatimustenvastainen ja aiheuttaa vakavan riskin ihmisten terveydelle tai turvallisuudelle eikä riskiä voida muuten poistaa ja toimija ei ryhdy viranomaisen vaatimiin toimenpiteisiin, markkinavalvontaviranomaisella on oikeus teettää vaaran poistamiseksi välttämättömät toimenpiteet talouden toimijan kustannuksella.

25 §

Hävittämismääräys

Jos 17—23 §:ssä tarkoitettuja määräyksiä ja kieltoja ei voida pitää riittävinä, markkinavalvontaviranomainen voi määrätä talouden toimijan tai Tullin hallussa olevan tuotteen ja 19 §:n nojalla talouden toimijalle palautetun tuotteen hävitettäväksi tai, jos tätä ei katsota tarkoituksenmukaiseksi, määrätä, miten tuotteen suhteen muutoin on meneteltävä.

Valiokunnan mietintö TaVM 19/2016 vp

26 §

Markkinavalvontaviranomaisen ilmoitus ilmoitetulle laitokselle

Markkinavalvontaviranomaisen on ilmoitettava asianomaiselle ilmoitetulle laitokselle talouden toimijaan kohdistetuista toimenpiteistä, jotka koskevat vaatimustenvastaista tuotetta.

4 Luku

Erinäiset säännökset

27 §

Ilmoittaminen Euroopan komissiolle

Markkinavalvontaviranomaisen on viipymättä ilmoitettava 16—19 §:n nojalla tekemästään päätöksestä Euroopan komissiolle ja muille Euroopan unionin ja Euroopan talousalueen jäsenvaltioille, jos markkinavalvontaviranomainen katsoo, että tuotteen vaatimustenvastaisuus ei rajoitu vain Suomen alueelle. Kansallisiin toimenpiteisiin sovelletaan muutoin, mitä suojalauseke- ja suojamenettelyistä säädetään Euroopan unionin lainsäädännössä, jolla yhdenmukaistetaan tuotteiden kaupan pitämisen ehtoja.

Lisäksi on otettava huomioon, mitä viranomaisen velvollisuudesta ilmoittaa Euroopan komissiolle säädetään eräiden riskin aiheuttavien tuotteiden markkinavalvontaan liittyvien tietojen ilmoittamisesta Euroopan komissiolle annetussa laissa (1197/2009).

28 §

Uhkasakko ja teettämisuhka

Markkinavalvontaviranomainen voi tehostaa tämän lain nojalla antamaansa kieltoa tai määräystä uhkasakolla tai uhalla, että tekemättä jätetty toimenpide teetetään laiminlyöjän kustannuksella.

29 §

Muutoksenhaku

Tässä laissa tarkoitettuun päätökseen saa hakea muutosta valittamalla hallinto-oikeuteen siten kuin hallintolainkäyttölaissa (586/1996) säädetään. Hallinto-oikeuden päätökseen saa hakea muutosta valittamalla vain, jos korkein hallinto-oikeus myöntää valitusluvan.

Uhkasakon asettamista ja maksettavaksi tuomitsemista sekä teettämisuhan asettamista ja täytäntöön pantavaksi määräämistä koskevaan päätökseen saa kuitenkin hakea muutosta siten kuin uhkasakkolaissa (1113/1990) säädetään.

~~Markkinavalvontaviranomaisen määräämään 21 §:ssä tarkoitettuun väliaikaiseen kieltoon ei saa erikseen hakea muutosta valittamalla.~~

Valiokunnan mietintö TaVM 19/2016 vp

Markkinavalvontaviranomaisen päätöstä on muutoksenhausta huolimatta noudatettava, jollei valitusviranomainen toisin määrää.

30 §

Tullin suoritteiden maksuperusteet ja maksujen periminen

Tullin maksullisista julkisoikeudellisista suoritteista on voimassa, mitä niistä säädetään valtion maksuperustelain (150/1992) nojalla.

31 §

Voimaantulo

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

Lakia sovelletaan myös tuotteisiin, jotka on saatettu markkinoille ennen tämän lain voimaantuloa ja joiden sallitaan olevan markkinoilla 1 §:n 1 momentissa mainittujen lakien voimaan tullessa.

Ennen tämän lain voimaantuloa vireille tulleet asiat käsitellään noudattaen lain voimaan tullessa voimassa olleita säännöksiä.

Helsingissä 4.10.2016

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

puheenjohtaja Kaj Turunen ps
jäsen Harry Harkimo kok
jäsen Hannu Hoskonen kesk
jäsen Lauri Ihalainen sd
jäsen Katri Kulmuni kesk
jäsen Eero Lehti kok
jäsen Rami Lehto ps
jäsen Markus Lohi kesk
jäsen Martti Mölsä ps
jäsen Arto Pirttilahti kesk
jäsen Hanna Sarkkinen vas
jäsen Ville Skinnari sd
jäsen Joakim Strand r
jäsen Antero Vartia vihr
varajäsen Sari Essayah kd

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

valiokuntaneuvos Teija Miller